

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м.Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E – mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Керівниками закладів вищої освіти

Щодо надання роз'яснень
стосовно освітніх програм

У зв'язку із запитами закладів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, експертних комісій Акредитаційної комісії Міністерство освіти і науки України роз'яснює.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту»:

«підготовка фахівців з вищою освітою здійснюється за відповідними освітніми чи науковими програмами ... (частина перша статті 5);...

освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-творча) програма - система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти (підпункт сімнадцятий частини першої статті 1);...

заклади вищої освіти мають право ... розробляти та реалізовувати освітні (наукові) програми в межах ліцензованої спеціальності (частина друга статті 32)».

Таким чином, заклад вищої освіти в межах ліцензованої спеціальності на відповідному рівні вищої освіти може розробити та реалізувати одну або декілька (їх кількість заклад вищої освіти визначає самостійно) освітніх програм.

Що стосується спеціалізацій, то відповідно до Закону України «Про вищу освіту»:

«спеціалізація - складова спеціальності, що визначається закладом вищої освіти та передбачає профільну спеціалізовану освітню програму підготовки здобувачів вищої та післядипломної освіти (підпункт двадцятий частини першої статті 1);...

заклад вищої освіти у межах ліцензованої спеціальності може запроваджувати спеціалізації, перелік яких визначається закладом вищої освіти (частина п'ята статті 10);...

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти... формує єдину базу даних запроваджених закладами вищої освіти спеціалізацій, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти на кожному рівні вищої освіти (підпункт п'ятий частини першої статті 18);...

...чинні спеціальності (на день набрання чинності Законом 6 вересня 2014 року) вважати спеціалізаціями, які розробляються та затверджуються безпосередньо закладами вищої освіти і не підлягають затвердженню державними органами (пункт шостий Прикінцевих та перехідних положень)».

Таким чином, для запровадження окремих спеціалізацій заклад вищої освіти створює профільні освітні програми, назви яких (у випадку однієї освітньої програми за кожною спеціалізацією) співпадають із назвами спеціалізацій. При цьому освітня програма спеціалізації повинна забезпечувати виконання стандарту вищої освіти за спеціальністю і може бути, наприклад, спрямована на здобуття компетентностей, характерних для певної професії, визначених професійним стандартом або іншим документом.

Освітня програма набуває статусу спеціалізації після її внесення до єдиної бази даних запроваджених закладами вищої освіти спеціалізацій, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти на кожному рівні вищої освіти, і яка формується Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти. Назви спеціальностей та напрямів підготовки, які були чинними станом на 6 вересня 2014 року, набувають статусу спеціалізацій, запроваджених закладами вищої освіти, без внесення до єдиної бази даних.

Заклад вищої освіти також має право створювати окремі освітні програми в рамках однієї спеціалізації. Такі освітні програми мають різні назви та акредитуються як окремі освітні програми.

Назви освітніх програм повинні мати ознаки (ключові слова) назви відповідних спеціальностей (спеціалізації, спеціалізацій), припускаючи повний збіг або використання парафраза, або за змістом відповідати цим назвам з урахуванням особливостей реалізації освітніх програм на основі сформованих кадрового, науково-методичного та матеріально-технічного потенціалу закладу вищої освіти, його академічних традицій, інших особливостей освітнього процесу (спільне та подвійне дипломування, використання іноземних мов в освітньому процесі тощо).

У назвах освітніх програм також можуть зазначатись:

назви типів програм підготовки бакалаврів і магістрів, що передбачені Міжнародною стандартною класифікацією освіти;

назви професій та професійних назв робіт за Національним класифікатором «Державний класифікатор професій ДКП 003:2010», нових професій, які систематично зустрічаються в оголошеннях роботодавців або існують інші переконливі докази їх існування або попиту на них в майбутньому і для яких здійснюється підготовка здобувачів освіти в межах цієї освітньої,

програми (якщо освітня програма спрямована на присвоєння чи підготовку до присвоєння відповідних професійних кваліфікацій);

назви ключових спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, які відображені в стандарті (проекті стандарту) вищої освіти і є характерними саме для цієї освітньої програми, форми здобуття освіти, року набору тощо.

У дужках може зазначатись власна назва освітньої програми або відповідний знак для товарів і послуг, зареєстрований у встановленому порядку. Єдина державна електронна база у сфері освіти забезпечує відображення знаку для товарів і послуг лише у форматі слів, літер і цифр у стандартному шрифті.

При цьому необхідно уникати конфлікту назв, зокрема, не використовувати повністю або частково назви інших галузей освіти та спеціальностей (включаючи застарілі назви спеціальностей, які не відповідають даній спеціальності), характерних для них професій і професійних назв робіт, ключових спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, назв освітніх програм.

Ці обмеження не стосуються випадків здійснення освітньої діяльності за програмами, що передбачають здобуття другої спеціальності (наприклад, відповідно до пп. 1-2 п. 2 наказу МОН України від 12.05.2016 № 506 «Про затвердження Переліку предметних спеціальностей спеціальності 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)», за якими здійснюється формування і розміщення державного замовлення та поєднання спеціальностей (предметних спеціальностей) в системі підготовки педагогічних кадрів», зареєстрованого в міністерстві юстиції України 31 травня 2016 року за № 798/28928). Але в разі запровадження міждисциплінарної підготовки в назві освітньої програми має бути чітко артикульована перша спеціальність або кваліфікація.

Використання однакових чи практично однакових назв освітніх програм за різними спеціальностями є неприпустимим.

Принагідно зазначимо, що в Переліку інформації, яка повинна міститися в документах про вищу освіту (наукові ступені) державного зразка, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31 березня 2015 року № 193, та відповідно до наказу МОН України від 12 травня 2015 року № 525 «Про затвердження форм документів про вищу освіту (наукові ступені) державного зразка та додатків до них, зразка академічної довідки», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18 травня 2015 року за № 551/26996, кваліфікацію випускника в дипломах про вищу освіту передбачено подавати у форматі: здобутий ступінь вищої освіти, спеціальність, спеціалізація, освітня програма (якщо її назва не збігається із назвою спеціалізації), професійна кваліфікація. При цьому надання інформації про спеціалізацію, освітню програму, професійну кваліфікацію передбачається лише у разі необхідності. Спеціалізація, яка має бути внесена до єдиної бази даних запроваджених закладами вищої освіти спеціалізацій, але відсутня там на день вручення документа про освіту, зазначається як освітня програма.

У зв'язку з додатковими запитамі університетів, які надійшли під час роботи на цим листом, роз'яснюємо.

1. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту»:

«4. Заклад вищої освіти на підставі відповідної освітньої програми за кожною спеціальністю розробляє навчальний план, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю(частина 4 статті 10)».

Таким чином, у межах законодавства заклади вищої освіти самостійно встановлюють назви навчальних дисциплін.

2. Заклади вищої освіти самостійно розробляють і затверджують освітні програми, включаючи спеціалізації, зокрема у випадку, якщо назва спеціалізації збігається з назвою спеціальності, яка була чинна до запровадження Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266. Звертаємо увагу, що однакова назва спеціалізації в різних закладах вищої освіти не означає однаковості їх освітніх програм та навчальних планів, якщо тільки це не передбачено законодавством.

3. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту»:

«Вчена рада закладу вищої освіти: ...

8) затверджує освітні програми та навчальні плани для кожного рівня вищої освіти та спеціальності;»

Заклади вищої освіти самостійно визначають процедуру розроблення, рецензування та затвердження освітніх (наукових) програм в Положенні про організацію освітнього процесу, яке затверджується відповідно до ч. 2 ст. 47 Закону України «Про вищу освіту» або в іншому нормативному документі закладу відповідно до цього Положення.

4. Кожній спеціалізації відповідає окрема освітня програма, тому до складу однієї освітньої програми не можуть входити декілька спеціалізацій. Проте, це ніяким чином не обмежує заклади вищої освіти у розробленні та формуванні освітніх програм для різних спеціалізацій з однаковим переліком обов'язкових (в даному закладі вищої освіти) освітніх компонентів. Нагадуємо при цьому про необхідність дотримання права здобувачів освіти на вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти (п. 15 ч. 1 ст. 62 Закону України «Про вищу освіту»).

Заступник Міністра

Юрій РАШКЕВИЧ